

GIẢI PHÁP NÂNG CAO KỸ NĂNG LẬP KẾ HOẠCH TÀI CHÍNH CÁ NHÂN CHO HỌC SINH, SINH VIÊN KHỐI KINH TẾ TRƯỜNG CAO ĐẲNG KINH TẾ - KỸ THUẬT ĐIỆN BIÊN

Lê Thị Thu Hương

Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Điện Biên

Tóm tắt: Trong thời đại chuyển đổi số và hội nhập kinh tế toàn cầu, kỹ năng lập kế hoạch tài chính cá nhân đóng vai trò quan trọng đối với mỗi người, đặc biệt là học sinh, sinh viên khối ngành Kinh tế – những đối tượng tương lai sẽ quản lý và điều hành các hoạt động tài chính trong doanh nghiệp và xã hội. Bài viết tập trung khảo sát thực trạng kỹ năng lập kế hoạch tài chính cá nhân của học sinh, sinh viên khối Kinh tế, Trường Cao đẳng Kinh tế Kỹ thuật Điện Biên; phân tích nguyên nhân, từ đó đề xuất giải pháp toàn diện trong công tác đào tạo, phương pháp sư phạm, ứng dụng công nghệ và phối hợp liên ngành nhằm nâng cao kỹ năng thiết yếu này.

Từ khóa: Tài chính cá nhân, kỹ năng sống, giáo dục tài chính, sinh viên khối kinh tế, lập kế hoạch tài chính.

SOLUTIONS TO IMPROVE PERSONAL FINANCIAL PLANNING SKILLS FOR STUDENTS OF ECONOMICS AT DIEN BIEN COLLEGE OF ECONOMICS AND TECHNOLOGY

Le Thi Thu Huong

Dien Bien College of Economics and Technology

Abstract: In the era of digital transformation and global economic integration, personal financial planning skills play a crucial role for everyone, especially for students in the field of economics—those who will become future managers and operators of financial activities in enterprises and society. This paper focuses on surveying the current status of personal financial planning skills among economics students at Dien Bien College of Economics and Technology; analyzing the causes, and from there, proposing a comprehensive set of solutions in training, pedagogical methods, technology application, and interdisciplinary coordination to improve this essential skill.

Keywords: Personal finance, life skills, financial education, economics students, financial planning.

Nhận bài: 10/05/2025

Phản biện: 10/06/2025

Duyệt đăng: 14/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh nền kinh tế toàn cầu không ngừng biến động và đời sống cá nhân ngày càng chịu nhiều áp lực tài chính, kỹ năng lập kế hoạch tài chính cá nhân (LKHTCCN) ngày càng trở nên cần thiết và cấp bách, đặc biệt đối với thế hệ trẻ như học sinh, sinh viên (HSSV). Đây không chỉ là kỹ năng sống cơ bản, mà còn là nền tảng quan trọng giúp cá nhân định hướng tiêu dùng hợp lý, tiết kiệm hiệu quả, quản lý rủi ro tài chính và hướng tới các mục tiêu dài hạn như học tập, mua sắm, đầu tư hoặc khởi nghiệp.

Đối với SV khối ngành Kinh tế – những người được đào tạo để trở thành cán bộ, nhân viên kế toán, tài chính, quản trị trong tương lai, việc thành thạo kỹ năng tài chính cá nhân (TCCN) còn mang ý nghĩa thực hành nghề nghiệp. Sự hiểu biết và khả năng lập kế hoạch tài chính hiệu quả không chỉ giúp SV quản lý tốt cuộc sống cá nhân, mà còn tạo nền tảng để họ áp dụng vào công việc thực tiễn trong doanh nghiệp và tổ chức sau này.

Ngoài ra, trong kỷ nguyên chuyển đổi số, sự phát triển mạnh mẽ của các công cụ tài chính kỹ thuật số như ví điện tử, ứng dụng ngân hàng số và

các hình thức tín dụng tiêu dùng khiến SV dễ rơi vào cám dỗ chi tiêu vượt khả năng tài chính. Việc thiếu kỹ năng lập kế hoạch và kiểm soát tài chính có thể dẫn đến những hệ quả nghiêm trọng như nợ nần, phụ thuộc tài chính hoặc mất kiểm soát TCCN. Do đó, việc trang bị kỹ năng LKHTCCN là cần thiết và nên được thực hiện sớm, có hệ thống, khoa học và gắn với bối cảnh thực tiễn.

Tại Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật (CĐKTKT) Điện Biên, SV các ngành như Kế toán, Tài chính – Ngân hàng, Quản trị kinh doanh, Marketing,... được đào tạo lý thuyết tài chính chuyên sâu. Tuy nhiên, kỹ năng áp dụng vào đời sống TCCN còn nhiều hạn chế. Do đó, việc đưa ra những giải pháp thiết thực để nâng cao kỹ năng LKHTCCN cho đối tượng này là một yêu cầu cấp thiết, nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục nghề nghiệp và xây dựng công dân số.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về kỹ năng LKHTCCN

* **Khái niệm và vai trò của kỹ năng LKHTCCN**
LKHTCCN là quá trình xác định mục tiêu tài chính, phân tích thu nhập – chi tiêu, xây dựng

chiến lược tiết kiệm, chi tiêu, đầu tư và dự phòng rủi ro. Đây là kỹ năng mang tính xuyên suốt, ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng cuộc sống và khả năng tự chủ tài chính của mỗi cá nhân.

** Vai trò của kỹ năng LKHTCCN*

Kỹ năng LKHTCCN giữ vai trò thiết yếu trong việc xây dựng một cuộc sống chủ động, bền vững và có định hướng cho mỗi cá nhân. Đặc biệt đối với HSSV – nhóm đối tượng đang trong quá trình hình thành nhân cách, tư duy độc lập và chuẩn bị hội nhập vào đời sống kinh tế – xã hội, thì kỹ năng này càng có ý nghĩa quan trọng. Vai trò cụ thể của kỹ năng LKHTCCN thể hiện qua các khía cạnh sau:

Giúp quản lý thu – chi hiệu quả: SV thường có nguồn thu nhập hạn chế (từ trợ cấp gia đình, học bổng, việc làm thêm...), do đó việc biết cách lập kế hoạch và kiểm soát chi tiêu sẽ giúp tránh tình trạng thiếu hụt tài chính, chi tiêu tùy tiện hoặc nợ nần.

Hình thành thói quen tiết kiệm và đầu tư hợp lý: LKHTCCN khuyến khích người học tích lũy tài chính từ sớm, đồng thời định hướng sử dụng khoản tích lũy một cách khôn ngoan thông qua đầu tư nhỏ, hỗ trợ học tập, phát triển bản thân hoặc khởi nghiệp.

Tăng khả năng tự lập và trách nhiệm cá nhân: Việc tự quản lý tài chính khiến SV phải đưa ra các quyết định tài chính, từ đó rèn luyện khả năng đánh giá, ra quyết định, chịu trách nhiệm và làm chủ cuộc sống cá nhân.

Chuẩn bị cho các tình huống rủi ro: Khi có kế hoạch tài chính tốt, cá nhân sẽ chủ động chuẩn bị quỹ dự phòng, giảm thiểu tác động từ các biến cố như bệnh tật, thất nghiệp, thay đổi môi trường sống hoặc học tập.

Nâng cao năng lực nghề nghiệp tương lai: Đối với SV ngành Kinh tế, việc thực hành quản lý TCCN là bước đầu để áp dụng các kiến thức chuyên môn vào thực tiễn. Điều này không chỉ củng cố kiến thức mà còn giúp SV có tư duy tài chính vững vàng khi tham gia vào hoạt động quản trị tài chính trong doanh nghiệp sau này.

Thích ứng với bối cảnh kinh tế số: Trong thời đại ngân hàng số, ví điện tử, thanh toán không tiền mặt và công nghệ tài chính (Fintech) phát triển nhanh chóng, kỹ năng TCCN giúp SV sử dụng công cụ tài chính hiện đại một cách an toàn và hiệu quả.

2.2. Kỹ năng LKHTCCN cho HSSV khối ngành Kinh tế, trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Điện Biên

Để đánh giá được mức độ nhận thức và thực hành kỹ năng LKHTCCN của HSSV khối ngành Kinh tế tại Trường CĐKTKT Điện Biên, nhóm tác giả đã tiến hành khảo sát 120 HSSV thuộc các ngành Kế toán doanh nghiệp; Tài chính ngân hàng; Quản trị kinh doanh và Thương mại điện tử, thông qua bảng hỏi và phỏng vấn trực tiếp.

2.2.1. Nhận thức của SV về vai trò của kỹ năng TCCN

Kết quả khảo sát cho thấy phần lớn SV (82%) nhận thức được tầm quan trọng của việc LKHTCCN, tuy nhiên mức độ hiểu biết sâu và khả năng áp dụng kiến thức vào thực tế còn hạn chế. Nhiều em cho rằng việc LKHTCCN là “cần thiết nhưng khó thực hiện” vì thiếu công cụ, hướng dẫn cụ thể và động lực duy trì thói quen.

2.2.2. Thói quen quản lý tài chính hiện tại của SV

Chi tiêu theo cảm tính: Gần 68% SV được khảo sát cho biết họ thường chi tiêu mà không theo dõi cụ thể các khoản chi. Việc ghi chép thu – chi cá nhân không được duy trì đều đặn, chủ yếu chỉ làm trong thời gian ngắn khi tài chính eo hẹp.

Thiếu kế hoạch tiết kiệm cụ thể: 74% SV không có kế hoạch tiết kiệm cố định hàng tháng. Trong số còn lại, chỉ có 12% duy trì tiết kiệm thường xuyên.

Sử dụng các công cụ hỗ trợ tài chính còn hạn chế: SV chủ yếu dùng tiền mặt hoặc ví điện tử cho chi tiêu, nhưng hiếm khi sử dụng ứng dụng quản lý TCCN. Có đến 85% SV chưa từng tiếp cận hoặc sử dụng các phần mềm như Money Lover, Sổ thu chi Misa, hoặc Google Sheets.

2.2.3. Nguồn kiến thức tài chính của SV

Phần lớn SV tiếp cận kiến thức TCCN qua mạng xã hội (Facebook, TikTok, YouTube...) thay vì từ các môn học chuyên môn. Mặc dù nhà trường có giảng dạy các học phần liên quan đến tài chính như “Nguyên lý kế toán”, “Tài chính doanh nghiệp”, song các nội dung liên quan đến quản lý TCCN lại chưa được lồng ghép cụ thể hoặc thực hành thường xuyên.

2.2.4. Tác động của thiếu kỹ năng LKHTCCN

Do thiếu kỹ năng lập kế hoạch, nhiều SV gặp khó khăn trong việc cân đối thu – chi, dễ bị phụ thuộc vào gia đình và không có khả năng chuẩn bị cho các khoản chi bất ngờ như học phí bổ sung, ốm đau, tham gia khóa học kỹ năng... Ngoài ra, một số SV phải vay tiền qua các app tín dụng tiêu dùng với lãi suất cao do không có dự phòng tài chính.

2.3. Nguyên nhân của hạn chế

Từ kết quả khảo sát và phân tích thực trạng,

có thể nhận diện một số nguyên nhân chính dẫn đến những hạn chế trong kỹ năng LKHTCCN của HSSV như sau:

2.3.1. Thiếu kiến thức nền tảng về TCCN

Phần lớn HSSV chưa được trang bị bài bản về các khái niệm cơ bản như lập kế hoạch chi tiêu, tiết kiệm, đầu tư, quản lý nợ hay dự phòng tài chính. Các môn học chuyên ngành chủ yếu tập trung vào kế toán, tài chính doanh nghiệp, trong khi kỹ năng quản lý TCCN lại chưa được lồng ghép hiệu quả hoặc bị coi nhẹ.

2.3.2. Thiếu môi trường thực hành và công cụ hỗ trợ

Kỹ năng TCCN đòi hỏi sự rèn luyện thường xuyên và tiếp xúc với công cụ hỗ trợ như sổ tay tài chính, phần mềm quản lý thu – chi, ứng dụng ngân hàng số, bảng kế hoạch chi tiêu... Tuy nhiên, SV hiện chưa được hướng dẫn hoặc khuyến khích sử dụng những công cụ này trong học tập hay đời sống hàng ngày.

2.3.3. Tâm lý chủ quan và thiếu động lực

Nhiều SV có tâm lý ỷ lại vào sự hỗ trợ tài chính từ gia đình nên chưa ý thức rõ trách nhiệm trong việc tự quản lý tài chính. Một số em cho rằng khi ra trường có thu nhập ổn định mới cần lập kế hoạch tài chính. Tâm lý “đợi đến lúc cần mới tính” khiến kỹ năng này không được hình thành sớm.

2.3.4. Ảnh hưởng từ lối sống tiêu dùng hiện đại

Sự phát triển của mạng xã hội, thương mại điện tử và hình thức mua sắm trực tuyến khiến SV dễ bị cuốn vào lối sống tiêu dùng theo cảm xúc, chạy theo xu hướng. Việc không kiểm soát được hành vi tiêu dùng này dẫn đến thói quen chi tiêu không có kế hoạch, thậm chí phát sinh nợ nần.

2.3.5. Chưa có chương trình giáo dục TCCN chính thức trong nhà trường

Hiện nay, nội dung giáo dục TCCN chưa được đưa vào như một học phần độc lập hoặc chuyên đề bắt buộc trong chương trình đào tạo. Việc thiếu sự đầu tư bài bản trong thiết kế chương trình và phương pháp giảng dạy khiến kỹ năng này chỉ được trang bị ở mức tự phát, không có hệ thống.

2.3.6. Thiếu định hướng từ phía gia đình và xã hội

Một bộ phận phụ huynh còn quan niệm “con chỉ cần học tốt, không cần lo tài chính”, dẫn đến việc HSSV thiếu cơ hội tiếp cận các tình huống thực tế về TCCN. Mặt khác, xã hội cũng chưa có nhiều chiến dịch truyền thông hoặc chương trình giáo dục cộng đồng về quản lý tài chính cho giới trẻ.

2.4. Giải pháp nâng cao kỹ năng LKHTCCN

Trước những hạn chế đã phân tích ở phần trên, để nâng cao kỹ năng LKHTCCN cho HSSV khối ngành Kinh tế, cần triển khai đồng bộ các nhóm giải pháp sau:

Một là, tích hợp giáo dục TCCN vào chương trình đào tạo chính khóa

Nhà trường nên thiết kế và bổ sung một học phần hoặc chuyên đề bắt buộc liên quan đến giáo dục TCCN, phù hợp với đặc điểm lứa tuổi và ngành học của SV. Nội dung cần tập trung vào: lập kế hoạch chi tiêu, tiết kiệm – đầu tư cá nhân, dự phòng rủi ro, kỹ năng ra quyết định tài chính và sử dụng công cụ số hỗ trợ tài chính. Lồng ghép kiến thức tài chính cá nhân vào các môn học chuyên ngành (ví dụ: Kế toán, Tài chính doanh nghiệp, Marketing...) bằng các bài tập tình huống thực tiễn, thuyết trình nhóm, hoặc dự án mô phỏng.

Hai là, đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng thực hành, trải nghiệm

Tổ chức các lớp học mô phỏng TCCN theo tình huống, cho phép SV lập kế hoạch tài chính cho bản thân trong 1 tháng, 6 tháng, 1 năm và đánh giá kết quả thực tế. Ứng dụng phương pháp học qua dự án (Project-Based Learning), học thông qua trò chơi tài chính, game mô phỏng kinh tế hoặc phần mềm quản lý chi tiêu. Mời chuyên gia tài chính, kế toán, cố vấn khởi nghiệp đến nói chuyện, chia sẻ kinh nghiệm thực tiễn về quản lý TCCN.

Ba là, tăng cường ứng dụng công nghệ số trong giáo dục tài chính

Hướng dẫn SV sử dụng các ứng dụng quản lý TCCN như: Money Lover, Sổ thu chi MISA, PocketGuard, hoặc Google Sheets để theo dõi thu – chi hàng ngày. Tổ chức các cuộc thi ý tưởng LKHTCCN bằng ứng dụng công nghệ như tạo bảng kế hoạch số, thiết kế infographic, hoặc sản xuất video hướng dẫn TCCN bằng Canva, AI tools... Xây dựng cổng thông tin, thư viện học liệu điện tử hoặc nhóm cộng đồng online về chủ đề TCCN để SV trao đổi, chia sẻ và học hỏi lẫn nhau.

Bốn là, tăng cường vai trò của cố vấn học tập và công tác tư vấn tâm lý – hướng nghiệp

Cố vấn học tập cần được tập huấn kiến thức và kỹ năng hướng dẫn tài chính cơ bản để có thể đồng hành, tư vấn cho SV trong việc lập kế hoạch học tập và tài chính phù hợp. Phối hợp giữa phòng Công tác HSSV và bộ môn Kinh tế để tổ chức các buổi tư vấn tài chính định kỳ, hỗ trợ SV giải quyết khó khăn về tài chính một cách khoa học, tránh vay nợ rủi ro.

Năm là, phối hợp giữa nhà trường – gia đình – doanh nghiệp trong giáo dục tài chính

Tăng cường truyền thông nội bộ để nâng cao nhận thức của phụ huynh về vai trò của việc giáo dục tài chính cho con em từ sớm. Kết nối với các doanh nghiệp tài chính, ngân hàng, tổ chức tín dụng để tổ chức talkshow, workshop, trải nghiệm thực tế hoặc cấp học bổng tài chính thông minh. Đưa nội dung giáo dục TCCN vào các hoạt động ngoại khóa như: Tuần sinh hoạt công dân – sinh viên, Hội thi Sinh viên khởi nghiệp, Ngày hội Kỹ năng sống...

III. KẾT LUẬN

Kỹ năng LKHTCCN đóng vai trò thiết yếu trong hành trang của mỗi HSSV, đặc biệt là đối với những người đang theo học khối ngành Kinh tế – nơi đòi hỏi năng lực tư duy tài chính, tính kỷ luật trong chi tiêu và khả năng ra quyết định độc lập. Qua khảo sát và phân tích thực trạng tại Trường CĐKTKT Điện Biên, có thể thấy rằng phần lớn HSSV vẫn còn thiếu hụt cả về kiến thức lẫn kỹ năng thực hành trong quản lý TCCN, dẫn đến nhiều khó khăn trong việc kiểm soát thu – chi và định hướng mục tiêu tài chính tương lai.

Nguyên nhân của thực trạng này đến từ nhiều phía: thiếu nội dung giáo dục tài chính trong chương trình đào tạo, chưa có phương pháp giảng dạy phù hợp, môi trường gia đình và xã hội chưa tạo điều kiện thuận lợi cho việc rèn luyện kỹ năng tài chính, cùng với sự phát triển nhanh chóng của các xu hướng tiêu dùng hiện đại.

Để khắc phục những hạn chế trên, bài viết đã đề xuất một số giải pháp toàn diện, bao gồm: tích hợp giáo dục tài chính cá nhân vào chương trình đào tạo chính khóa; đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng thực hành, trải nghiệm; ứng dụng công nghệ số; tăng cường vai trò của cố vấn học tập; đồng thời xây dựng cơ chế phối hợp hiệu quả giữa nhà trường, gia đình và doanh nghiệp trong giáo dục tài chính.

Việc nâng cao kỹ năng LKHTCCN không chỉ giúp SV quản lý cuộc sống hiệu quả trong hiện tại mà còn hình thành nền tảng vững chắc cho sự nghiệp TCCN và chuyên môn trong tương lai. Đây là một trong những kỹ năng sống quan trọng, cần được giáo dục và rèn luyện bài bản, phù hợp với yêu cầu của thời đại số và hội nhập kinh tế toàn cầu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Tài chính (2022), *Chiến lược tài chính toàn diện quốc gia đến năm 2030*, NXB Tài chính, Hà Nội.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể – Giáo dục tài chính trong nhà trường*, Hà Nội.
3. Nguyễn Thị Lan Hương (2021), “*Giáo dục tài chính cá nhân cho sinh viên trong bối cảnh chuyển đổi số*”, Tạp chí Kinh tế và Dự báo, số 20(778), tr. 42–45.
4. Trần Hữu Đức (2020), “*Giáo dục kỹ năng tài chính cá nhân cho sinh viên: Cần từ đâu?*”, Tạp chí Tài chính, truy cập từ: www.taichinhvietnam.vn
5. Nguyễn Thị Thu Hà (2023), *Giáo dục tài chính cá nhân và vai trò trong phát triển kỹ năng sống cho sinh viên Việt Nam*. Luận văn Thạc sĩ, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân.